

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

① ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ก่อให้เกิดปัญหานานัปการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะหมดไปได้ด้วยการจัดการศึกษาที่ถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษามีบทบาทต่อบุคคลและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะช่วยให้บุคคลพัฒนาในด้านต่าง ๆ คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และความสามารถในด้านต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาบุคคลด้วยการศึกษานี้จะเป็นผลให้ประเทศชาติโดยส่วนรวมพัฒนาไปด้วยการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถของบุคคลให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์

การจัดการศึกษาที่เป็นพื้นฐานให้แก่ประชาชนที่กระหืออย่างกว้างขวางและมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการมากที่สุดของทุกประเทศ ได้แก่ การศึกษาในระดับประถมศึกษาเพราะการประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐต้องจัดให้ประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก ในด้านวิชาการ สุขภาพ ศิลปธรรม และคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งโรงเรียนทำหน้าที่เป็นสถาบันให้ความรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมและจัดประสบการณ์ด้านสังคมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน (Nickelson and Hansen 1957:110) แต่ขณะเดียวกันปัญหาทางการศึกษาก็มีมากขึ้นในทุกประเทศ และนับวันจะทวีมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ความรู้และประดิษฐ์กรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจนมนุษย์ปรับตัวไม่ทัน การจัดการศึกษาโดยใช้ระบบและวิธีการอย่างเดิมเริ่มไม่ได้ผลเท่าที่ควร เราจึงจำเป็นต้องคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ และเทคโนโลยีเพื่อนำมาแก้ปัญหาทางการศึกษา (พงศ์ประเสริฐ หกสู่วรรณ 2521:23) จากข้อเท็จจริงที่พบและจากการศึกษารายงานต่าง ๆ พบว่า ประเทศไทยยังไม่สามารถจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการศึกษาที่ตั้งไว้ได้อย่างสมบูรณ์ มีผู้กล่าวว่า การขยายการศึกษาในประเทศไทยที่กำลังพัฒนาในช่วง 50 ปี ที่ผ่านมาเน้นขาดคุณภาพ สิ่งทีระบบการศึกษาได้ให้แก่ประชาชนนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น โครงสร้างของหลักสูตรที่ไข้อยู่ เนื้อหาของหลักสูตรมากเกินไป จำนวนเด็กมากเกินไป ขาดครู

ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา ขาดเอกภาพทางการศึกษา ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขาดอุปกรณ์การสอน หรือการสอนของครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบเก่า ๆ เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไขโดยการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพสูง และได้ผลตามจุดมุ่งหมายมากที่สุดมาใช้ วิธีหนึ่งที่สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีขึ้น คือการนำเทคโนโลยี และแนวความคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษามาใช้ (ระวี ภาวิไล 2518: 172)

นิพนธ์ คูยปรีดี (2519:4) ได้สรุปสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ระบบการศึกษาไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่าที่ควรนั้นมีทั้งหมด 3 ประการคือ

1. ปัญหาเนื่องมาจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรม การปกครอง และความต้องการของสังคมในระบบการศึกษา จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามอย่างรวดเร็วด้วย

2. ปัญหาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีสิ่งใหม่เกิดขึ้น ทำให้ระบบการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป วิชาการบางอย่างไม่เคยมีการให้การศึกษามาก่อน ปัจจุบันก็เกิดขึ้น เช่น วิชาการบิน วิชาการประชาสัมพันธ์ วิชาสังคมศาสตร์ วิชาการโรงแรม วิชาการออกแบบเพื่อการอุตสาหกรรม ฯลฯ ทั้งนี้เป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี

3. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา หลักสูตร และวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อนไม่เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประชากรต้องการความรู้เพิ่มขึ้นเพื่อการอยู่รอดในสังคม และคนต้องการการศึกษาต่อเนื่องกับการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อการปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การศึกษาเพียงช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิตเฉพาะในวัยเรียนเพียงอย่างเดียวจะไม่เป็นการเพียงพอ สำหรับบุคคลที่จะพัฒนาตัวเองให้อยู่รอดในสังคมได้ตลอดชีวิต หลักสูตร และวิธีสอนจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพื่อเอื้ออำนวยให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่พึงประสงค์ของตัวเองเองตลอดชีวิต

นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้พยายามที่จะแสวงหาความคิดใหม่ หรือแนวความคิดใหม่ทางการศึกษามาปรับปรุงการเรียนการสอน และช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาที่มีอยู่ให้ได้ผลดีที่สุด วิธีการและความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า นวัตกรรมหรือนวัตกรรม ซึ่งความคิดดังกล่าว สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ในข้อที่ว่า "ส่งเสริมการพัฒนา

นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 ให้แล้วเสร็จ และมุ่งการฝึกอบรมครูประจำการ ตลอดจนการผลิตและการกระจายแบบเรียน คู่มือ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้ถึงครู และผู้รับบริการอย่างกว้างขวาง ทั้งถึงและทันเวลา"

จากการติดตามผลและสรุปผลการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พบปัญหาเกี่ยวกับด้านคุณภาพการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาหลายประการ คือ

1. อัตราการเข้าชั้นของนักเรียนสูง ทำให้เกิดการสูญเสียเปล่าทางการศึกษา และทางเศรษฐกิจ
2. มีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับในชนบท โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนที่อยู่ต่างสังกัดกัน
3. การอบรมครูเพื่อให้สามารถดำเนินการสอน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังกระทำไม่ได้เต็มที่ และไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถสร้างเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ให้แก่ครู ตามแนวทางของหลักสูตรได้
4. การตรวจและนิเทศโรงเรียนทำไม่ได้ทั่วถึง ซึ่งมีผลให้โรงเรียนขาดความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการเรียนการสอนจึงไม่ดีเท่าที่ควร (คณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ ม.ป.ป : 48-49)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้มีการกำหนดนโยบาย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และปรับปรุงระบบนิเทศการศึกษาขึ้นโดยเร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกันโดยปฏิรูปการบริหาร และการเรียนการสอน โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อการเรียนแบบต่าง ๆ และปรับปรุงการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง และให้การนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึง (คณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ ม.ป.ป : 50)

ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการนิเทศการศึกษาตามนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดโครงสร้างของระบบการนิเทศการศึกษาให้มีอยู่ 3 ระดับคือ

1. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร

3. สำนักงานนิเทศการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ (เจริญศักดิ์ ศักดิ์แก้ว และ สุรน ชาติ 2524:122)

แม้จะมีการปรับปรุงระบบการนิเทศการศึกษารวมเป็น 3 ระดับดังกล่าว แต่การนิเทศการศึกษาก็ยังคงกระทำได้ไม่ทั่วถึงอีกเช่นเดิม เพราะจำนวนศึกษานิเทศก์ไม่สอดคล้องกับจำนวนโรงเรียน ทำให้การนิเทศการศึกษาที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 ค.อ.อดสาเนา) ดังนั้นเพื่อให้การนิเทศการศึกษาสามารถกระทำได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น

ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน มีวุฒิ ความรู้ ความสามารถตามที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนพิจารณาแล้วเห็นชอบ มีหน้าที่ดังนี้คือ

1. ปฏิบัติการสอนให้เป็นแบบอย่างแก่ครูในโรงเรียน
2. ช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ เพื่อเป็นตัวอย่างในด้านการเรียนการสอนแก่โรงเรียนภายในกลุ่ม
3. ช่วยเหลือปรับปรุงงานวิชาการภายในกลุ่มโรงเรียน และประสานงานวิชาการกับศึกษานิเทศก์อำเภอ และกิ่งอำเภอ (แนวปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2525: อดสาเนา)

เพื่อให้ตอบสนองแนวปฏิบัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีโครงการอบรมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนสามารถชี้แจง แนะนำ ช่วยเหลือ สำนึกและแก้ปัญหาการสอนตามหลักสูตรใหม่ให้ครูในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันได้ โดยให้มีการนิเทศกันอย่างใกล้ชิด และทั่วถึง ซึ่งก็สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525: อดสาเนา)

จากการกำหนดแนวปฏิบัติ และการวางวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน จะเห็นได้ถึงความแตกต่างกันในการกำหนดขอบเขตในการปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน คือ ในแนวปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ได้กำหนดหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไว้ในลักษณะการปฏิบัติการสอนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนในกลุ่ม ด้านการให้ความร่วมมือ ประสานงานกับบุคลากรทางการนิเทศอื่น ๆ ในการพัฒนางานด้านวิชาการกลุ่มโรงเรียนอันเป็นผลเนื่องมาจากโครงการพัฒนาการศึกษา มีการกำหนดบทบาทของครูวิชาการ

กลุ่มโรงเรียนไว้วางใจออกไป คือให้มีการปฏิบัติต่อครูในลักษณะของผู้หนึ่งนอกเหนือจากการปฏิบัติงานให้เป็นแบบอย่างที่ดีและร่วมมือประสานงานกับบุคลากรทางการนิเทศการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งการกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามโครงการดังกล่าวให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ในระดับ ป.1-2 และ ป.3-4 ที่ผ่านมา

เนื่องจากบทบาทของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนนั้นมีความใกล้ชิดกับครูผู้ปฏิบัติการมาก และเป็นผู้นำทางด้านวิชาการด้วย ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลประเภทนี้เป็นผู้มีอิทธิพลที่สำคัญต่อกลุ่มโรงเรียน และเป็นบุคคลหลักในการเผยแพร่นวัตกรรมให้กลุ่ม จึงน่าจะศึกษาถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน อันจะนำไปสู่แนวทางทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานในวงการศึกษาต่อไป

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า ในเขตการศึกษา 1 ประกอบไปด้วยจังหวัดนครปฐม สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร และนนทบุรี ตั้งอยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงและศูนย์กลางของความเจริญในทุก ๆ ด้าน และในเขตการศึกษา 1 เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยมหาวิทยาลัย และสถาบันทางการศึกษาอีกหลายแห่ง ซึ่งเป็นแหล่งเผยแพร่วิทยากรด้านความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางการศึกษา แต่จากรายงานผลการวิจัยของคณะผู้ดำเนินการวิจัย จังหวัดนนทบุรี (2525:88) ในโครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา จังหวัดนนทบุรี ได้ค้นพบข้อเท็จจริงว่า จำนวนนักเรียนในช่วงปี 2520-2524 ลดลงอันมีผลเนื่องจากการวางแผนครอบครัว แต่ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา มีการเข้าชั้นของนักเรียนในอัตราค่อนข้างสูง ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา และพบว่าความสามารถพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทย อยู่ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ คือได้คะแนนเฉลี่ย 15.67 คะแนน และ 19.55 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ตามลำดับ เนื่องจากวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยเป็นวิชาที่ทักษะที่จะต้องเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในแขนงวิชาอื่น ๆ อีก ควรจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงเป็นที่น่าสนใจจากผลการวิจัยของจังหวัดอื่น ๆ ก็คล้ายคลึงกัน และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าวก็นำให้มีการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องส่วนหนึ่งที่จะทำให้การเข้าชั้นนวัตกรรมทางการศึกษานั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดี คือ ศึกษานิเทศก์อำเภอ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ดังนั้นจึงสมควรศึกษาถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตระหนักถึงสถานการณ์ตัวแปรในสังคมอันจะมีผลต่อระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษานั้นด้วย ตัวแปรเหล่านี้ได้แก่ ภาษาถิ่น คำล้นา สถานภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิทางการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน ขนาดของกลุ่มโรงเรียน และการคมนาคมกับเขตการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสาเหตุของความแตกต่างหรือไม่แตกต่างของระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา ระหว่างเขตการศึกษา 1 กับเขตการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งเป็นการย้่าความเชื่อของครอนบาค (Cronback 1975) และ ซีก็ทซ์ (C. Geetz 1973) และงานวิจัยของ ล้าลี ทองริว และคณะ (2526) ที่ว่า ถ้าต้องการจะศึกษาถึงลักษณะการยอมรับนวัตกรรมของสังคมหนึ่งแล้วเปรียบเทียบกับอีกสังคมหนึ่ง จะต้องศึกษาถึงตัวแปรดังกล่าวข้างต้นเป็นสำคัญ

งานวิจัยนี้นอกจากจะศึกษาถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1 แล้ว ยังได้ศึกษาถึงปัจจัยหรือสาเหตุต่าง ๆ ที่เป็นตัวสนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ประโยชน์ในการที่จะก่อให้เกิดแนวทางความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่นักวิชาการในการที่จะนำไปวางแผนหรือกำหนดแผนงานต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพด้านการศึกษาให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในเขตการศึกษา 1
3. เพื่อศึกษาเพิ่ม ทิมเกี่ยวกับตัวแปรด้านภาษาถิ่น คำล้นา ประสัผลการนในการทำงาน ภูมิทางการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจในแต่ละระดับชั้นการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา ของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1

สมมติฐานของการวิจัย

ขนาดของกลุ่มโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากร ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน เช่น งานวิจัยของ ชูชาติ บุญชู (2524 : ง-ฉ) ศึกษาเรื่อง การยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูประถมศึกษาในจังหวัดสพบุรี พบว่า ครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้อยู่ในวงการศึกษาปัจจุบันแตกต่างกัน ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขนาดของกลุ่มโรงเรียนโดยตรงนั้นมีน้อยมาก และนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา ทางคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ได้มีการจัดตั้งครูวิชาการประจำกลุ่มโรงเรียนขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานด้านการศึกษา มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในวงการศึกษา จึงต้องการศึกษาดูว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดต่างกัน จะมีระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ในครั้งนี้ว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนที่ขนาดต่างกัน มีระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1 เท่านั้น
2. นวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยต้องการศึกษาเป็นนวัตกรรมที่มีการเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีขอบเขตรอบคลุมนวัตกรรมทางการศึกษา 5 ด้าน รวม 37 เรื่อง ตามที่ระบุไว้ในคำจำกัดความของการวิจัยเท่านั้น
3. ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาตัวแปรเพียง 5 ตัวแปรเท่านั้น คือ ภาษาถิ่น คำสแลง ประสิทธิภาพในการทำงาน วุฒิทางการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. แบบวัดระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ในเขตการศึกษา 1 ที่สร้างขึ้นนี้สามารถบ่งชี้ระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาได้
2. แบบสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ของตัวแปร ด้านภาษาถิ่น คำสแลง

วุฒิทางการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และระยะเวลาในการทำงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1 สามารถบ่งชี้สภาพของตัวแปรต้นดังกล่าว เกี่ยวกับประชากรในเขตการศึกษานี้ได้

3. ศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1 ตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง แนวความคิดใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ทางการศึกษา ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้เปลี่ยนแปลงการทำงานด้านการศึกษา ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมไปถึงแนวคิดหรือวิธีการ หรือสิ่งที่เคยใช้มาแล้วในอดีต หากนำมาใช้ใหม่อย่างได้ผลก็ถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาด้วย นวัตกรรมแบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร (Curriculum innovation) หมายถึง แนวความคิดหรือกระบวนการใหม่ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตรรวม 3 เรื่องได้แก่ หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum) หลักสูตรเอกเทศภาพ (The Individualized Curriculum) หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity or Experience Curriculum)

2. นวัตกรรมทางการเรียนการสอน (Instructional Innovation) หมายถึง แนวความคิดหรือกระบวนการใหม่ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในด้านการเรียนการสอนรวม 5 เรื่องได้แก่ การสอนโดยผู้ช่วยสอน (Peer Tutoring) การสอนเป็นรายบุคคล (Individualized Instruction) การใช้บทบาทสมมติ (Role Play) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) การสอนแบบรอบรู้ (Mastery Learning) การสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) การสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) การสอนแบบบูรณาการ (Integrative Techniques) การสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) การสอนแบบโครงการสั้น, สั้นล้มรรถภาพทางการสอน (Reduced Instruction Time) การสอนโดยชุดการสอน (Instruction Package) การสอนแบบโครงการ (Project Techniques) การใช้ตัวชี้วัด

3. นวัตกรรมด้านสื่อการสอน (Educational Media Innovation) หมายถึง แนวความคิดหรือกระบวนการใหม่ ตลอดจนถึงประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในบ้านสื่อการสอน รวม 3 เรื่อง ได้แก่ โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television) วิทยุโรงเรียน (School Broadcast) บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Instruction)

4. นวัตกรรมด้านการวัดผลและประเมินผล (Measurement innovation) หมายถึง แนวความคิด หรือกระบวนการใหม่ ตลอดจนถึงประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการวัดผล และประเมินผลการศึกษา รวม 7 เรื่อง ได้แก่ การวัดผลแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Measurement) การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Measurement) การประเมินผลก่อนเรียน (Pre-test) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) การเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ (Automatic Promotion) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) การประเมินผลเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง (Diagnostic Evaluation)

5. นวัตกรรมด้านบริหารและการบริการ (Administration Innovation) หมายถึง แนวความคิด หรือกระบวนการใหม่ ตลอดจนถึงวิธีการใหม่ ๆ หรือสิ่งที่เคยใช้มาแล้วในอดีต แต่นำมาใช้ใหม่เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานด้านบริหาร และการบริการทางการศึกษารวม 9 เรื่อง ได้แก่ การจัดโรงเรียนแบบไม่มีชั้น (Nongraded School) การจัดโรงเรียนภายในโรงเรียน (School Within School) การจัดการศึกษาร่วมกันระหว่าง 2 โรงเรียน การใช้สักรยานเพื่อการขยายการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนสาขา การจัดตารางล่องแบบยืดหยุ่น (Flexible Scheduling) สภานักเรียน (Student Council) การรวมโรงเรียนจัดในรูปแบบโรงเรียนสาขา การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) และการปรับปรุงชั้นเรียนโดยการเกณฑ์เด็กส่งกลุ่มอายุ

ระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ขั้นตอนของกระบวนการยอมรับ 5 ขั้น ของ โรเจอร์ และ ชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker 1971:100-101) ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ขั้นรับทราบ (Awareness Stage) หมายถึง ระยะเริ่มแรกที่บุคคลรับทราบว่า มีนวัตกรรม แต่ยังไม่ทราบรายละเอียดของนวัตกรรม ถือว่าเป็นระดับ 1
2. ขั้นสนใจ (Interest Stage) หมายถึง ระยะที่บุคคลสนใจนวัตกรรม และ

แล้ววางหารายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น ถือว่าเป็นระดับ 2

3. ขั้นประเมิน (Evaluation Stage) หมายถึง ระยะเวลาที่บุคคลจะประเมินคุณค่าของนวัตกรรมนั้น โดยคำนึงถึงผลดี ผลเสียของการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม ถือว่าเป็นระดับที่ 3

4. ขั้นทดลองใช้ (Trial Stage) หมายถึง การที่บุคคลนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ในวงจำกัดเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะนำไปใช้อย่างเต็มที่ต่อไปหรือไม่ ถือว่าเป็นระดับ 4

5. ขั้นยอมรับ (Adoption Stage) หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่ และในกรณีที่บุคคลใช้นวัตกรรมนั้นอยู่แล้วก็จัดว่าอยู่ในขั้นยอมรับนี้ด้วย ถือว่าเป็นระดับ 5

ศึกษานิเทศก์อำเภอ หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามที่ระเบียบกำหนดไว้และเป็นผู้ที่กำสานักปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาของแต่ละอำเภอ

ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน มีความรู้ความสามารถตามที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนได้พิจารณาแล้ว เห็นชอบและมีคุณสมบัติตามแนวระเบียบว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2525

กลุ่มโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่รวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอน ตามระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เขตการศึกษา 1 หมายถึง จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนนทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุน และส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อไป

2. เพื่อเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานระดับสูงขึ้นไป ใช้ประกอบการพิจารณาในด้านการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการประถมศึกษาในแต่ละจังหวัดต่อไป

3. ทำให้ทราบสภาพของระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์
อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่มีภาษาถิ่น คำสแลง วุฒิกางการศึกษา ระยะเวลาในการ
ทำงาน และฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกันอันเป็นแนวทางส่งเสริมการเผยแพร่นวัตกรรมทาง
การศึกษาให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย